

การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา*

LEARNING MANAGEMENT ON THE CHANG SIP MU SUBJECT BASED ON THE FOUR
IDDHIPADA DOCTRINES OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS GENERAL
EDUCATION PHAYAO PROVINCE

พระใจ บุญชัยมิ่ง¹, ประยูร แสงใส², วิทยา ทองดี³

Phra Chai Boonchaiming¹, Prayoon Saengsai², Vitthaya Thongdee³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kean Campus, Thailand.^{1,2,3}

Email : ben_lowz@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 3) เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 111 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิมังสา ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ และด้านวิริยะ ตามลำดับ 2. เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูผู้สอนที่มี สถานภาพวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่นั้น ทางผู้บริหารและครูผู้สอนต้องตระหนักว่าควรจัดการเรียนรู้วิชาชีพแก่ผู้เรียน เพราะวิชาชีพดังกล่าวมีความเป็นอัตลักษณ์ของ

ความเป็นไทยและไม่ขัดต่อสมณวิสัยของผู้เรียน ควรส่งเสริมด้านงบประมาณ ด้านการฝึกอบรม เผยแพร่ผลงานของนักเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ในการแข่งขันทักษะวิชาการ และควรจัดวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาอบรมวิชาช่างสิบหมู่แก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น บรรจุครูช่างศิลป์ให้มาสอนประจำ

คำสำคัญ : 1. การจัดการเรียนรู้ 2. ช่างสิบหมู่ 3. อิทธิบาทธรรม 4

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study state of learning management on the Chan Sip Mu subject (ten divisions of traditional Thai Crafts) based on the four IDDHIPADA doctrines, Phrapariyattidhamma Schools General Education, Phayao province, 2) compare learning management on the Chang Sip Mu subjects, Phrapariyattidhamma Schools, General Education, Phayao province classified by status, Educational background and work experience, 3) study the approach and suggestions in supporting learning management on the Chan Sip Mu subjects by using the four IDDHIPADA doctrines, Phrapariyattidhamma Schools, General Education, Phayao province. It is a quantitative and qualitative research. A simple random sample was drawn from 111 administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire that analyzed data by Standard Deviation. t-test and the one-way analysis of variance. The qualitative research analysis by doing in-depth interviews with 16 key informant, descriptive data were analyzed.

The results were found that: 1. State of learning management on the Chang Sip Mu subjects based on the four IDDHIPADA doctrines , General Education, Phrapariyattidhamma Schools , Phayao province. Findings revealed that overall is at a high level. When considering each aspects. They were descending order, namely Vimamsa, Chanda, Citta and Viriya respectively. 2. compare the sample group of administrators and teachers , Education background and work experience. There were no difference opinions towards learning management of the Chang Sip Mu subjects by using the four IDDHIPADA doctrines, Phrapariyattidhamma Schools, General Education, Phayao province. 3. approach and promotion suggestions management of the Chang Sip Mu subjects. The administrators and teachers must realize that should provide professional learning for learners, because such professions are unique in Thai and

do not contradict the students monks. Should promote the budget in the area of training, students work was spread to be seen in the academic skill competition and should be organize expert lecturers to train the Chang Sip Mu subjects for local wisdom teachers who volunteered to teach in schools that do not yet have teachers in this field.

Keywords : 1. Learning Management 2. The Chang Sip Mu Subject (Ten Divisions of Traditional Thai Crafts) 3. The Four IDDHIPADA Doctrines

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาวิชาช่างสิบหมู่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง พระภิกษุสามเณรโดยมากจะได้ศึกษาวิชาธรรมเป็นส่วนมาก วิชาช่างจะไม่ปรากฏว่าให้ศึกษา เมื่อเพิ่มวิชาช่างสิบหมู่เข้ามาให้ศึกษา ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ย่อมมีทั้งทางธรรมและทางโลก ตามที่นายวิระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ได้เปิดเผยต่อสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2554 ว่า จากการที่ได้ไปร่วมเปิดงานเทศกาลศิลปะนานาชาติ Setouchi Triennale 2016 “Session Setouchi Asia Village” ณ SunPort Takamatsu ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) ประเทศไทย และจังหวัดคางาวะ ประเทศญี่ปุ่น ในโอกาสเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ครบรอบ 130 ปี ไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ โดยหอศิลปกรุงโตเกียวได้นำนิทรรศการมังงะ-อะนิเมะ และเกมส์ มาจัดแสดงที่หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพฯ ขณะที่ไทยได้อนุญาตให้พิพิธภัณฑ์ศิลปะกรุงโตเกียวยืมโบราณวัตถุที่ล้ำค่าของกรมศิลปากรจำนวน 50 ชิ้นไปจัดแสดงที่ญี่ปุ่นรวมถึงแลกเปลี่ยนศิลปะและนิทรรศการร่วมกันตลอดทั้งปี 2017 ด้วย จากการร่วมงานดังกล่าวทำให้เกิดแนวคิดว่า ควรสร้างจังหวัดแห่งศิลปะขึ้นในประเทศไทย เพราะมั่นใจว่าประชาชนในพื้นที่จะได้รับประโยชน์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ โดยเบื้องต้นจะนำร่องที่จังหวัดพะเยาเป็นแห่งแรก เพราะมีศักยภาพและทุกวันนี้ก็แทบจะเป็นเมืองศิลปะโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว (เดลินิวส์ออนไลน์, 2560)

ในจังหวัดพะเยา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระทัย ห่วงใยวิชาช่างของไทยเป็นอย่างมาก และได้มีพระวิริยะที่จะอนุรักษ์ทำนุบำรุงการช่างของไทยให้ปรากฏ งดงาม อยู่ในผืนแผ่นดินไทยสืบต่อไป นับเป็นมหามงคลอันดีต่อชาติบ้านเมือง (โรงเรียนวัดหนองบัวพิทยา, 2554) โดยมอบหมายให้ว่าที่ ร้อยตรี กิตติ พันธมิตร กรมวังผู้ใหญ่ ที่รับสนองงานพระองค์ให้ประสานงานกับวิทยาลัยเพาะช่าง นำวิชาการช่างสิบหมู่เข้าสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และให้แต่ละโรงเรียน จึงได้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัด

การศึกษาด้วยหลักสูตรท้องถิ่น โดยพระองค์ทรง เห็นว่าผู้เข้ามาบวชเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ นั้น เป็นผู้ที่มีมาจากครอบครัวที่ยากจนเป็นส่วนใหญ่ และโอกาสที่จะได้รับฝึกฝนทักษะวิชาชีพชั้นสูงก็มีโอกาสไม่มากนัก พระองค์จึงเล็งเห็นว่า ช่างสิบหมู่ น่าจะเหมาะสมกับสมณะเพศที่จะศึกษาเล่าเรียนกว่าวิชาชีพอื่นๆ

เมื่อช่างสิบหมู่ได้มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วิชาช่างสิบหมู่จึงถูกจัดเข้าเป็นกลุ่มศิลปะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ กฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) นักเรียนที่ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเป็นเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีความเสี่ยงด้าน ยาเสพติด ได้แก่ ครอบครัวยากจนบ้าง ครอบครัวที่ย่ำแย่อาศัยอยู่กับตายาย หรือปู่ย่าบ้าง ครอบครัวที่กำพร้าพ่อหรือแม่และอาศัยอยู่กับตายายหรือปู่ย่าบ้าง ครอบครัวมีปัญหาทางครอบครัว คือพ่อหรือแม่ไปมีคู่ครองใหม่บ้าง และครอบครัวจากชาวเขาเผ่าต่างๆ บ้าง แล้วเข้ามาบรรพชาเป็นสามเณร โดยอาศัยอยู่ในวัดที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนนั้นๆ เพื่อศึกษาเล่าเรียน ปีการศึกษา 2560 มีนักเรียนทั้งหมด 2,344 รูป (กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา, 2560) ในแต่ละปีการศึกษาจะพบปัญหานักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ส่วนใหญ่จะลาสิกขาไปศึกษาต่อทาง ฆราวาส หรือไปประกอบอาชีพอื่นๆ แต่จากข้อมูลการสำรวจการศึกษาต่อในแต่ละปีของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2558 พบว่า ลาสิกขาไปศึกษาต่อเป็นฆราวาสร้อยละ 85 ที่เหลือศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่เปิดโอกาสให้ ในขณะที่กลุ่มที่ลาสิกขา ไปนั้นยังพบว่าไปประกอบอาชีพเป็นกรรมกร บางคนก็หันไปหาขายเสพติดซึ่งมีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นที่อยู่ อาศัย ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านการประกอบอาชีพติดตัวไป(สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา, 2558)

ดังนั้น กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา ได้เล็งเห็นถึงปัญหาการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาชีพช่างสิบหมู่ขึ้นเพื่อเป็นการฝึกวิชาชีพให้แก่นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยาเป็นการสร้างสรรค์สัมมาชีพแก่นักเรียน เมื่อลาสิกขาไปก็จะได้นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว ถ้ายังอยู่ในเพศบรรพชิตก็จะได้ช่วยจรดรงค์ศิลปวัฒนธรรมตระกูลช่างสิบหมู่ให้สืบไปอย่างยั่งยืน โดยเบื้องต้นได้รับการสนับสนุนส่งเสริมของสำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และต่อมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้เข้ามารับผิดชอบ

สนับสนุนแทนสำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แต่ก็มีปัญหาด้านการถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งทำให้กระบวนการถ่ายทอดไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ประกอบกับครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นปราชญ์ท้องถิ่น หรือชำนาญการเฉพาะเรื่อง ไม่มีประสบการณ์สอน การถ่ายทอด และบางครั้งไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างวัยจึงทำให้กระบวนการถ่ายทอดได้ไม่ดีเท่าที่ควร

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงกระบวนการเรียนการสอนและการถ่ายทอดวิชาชีพช่างสิบหมู่แก่นักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยประยุกต์อิทธิบาทธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ หมายถึง สร้างความพอใจในการทำงานประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร จิตตะ หมายถึง ความมีจิตใจสู้ไม่ถอยต่อปัญหาหรืออุปสรรค วิมังสา หมายถึง การรู้จักใช้ปัญญาใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบด้านในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย มาบูรณาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยการจัดการเรียนสอนให้สอดคล้องคุณธรรมมุ่งเพื่อให้นักเรียนได้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้ รักพอใจ ขยันหมั่นเพียรพยายามตั้งใจไม่ปล่อยวางธุระ จิตใจจดจ่อตรวจสอบใคร่ครวญด้วยปัญญา โดยความเห็นชอบและความร่วมมือของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งน่าจะทำให้วิชาชีพช่างสิบหมู่เป็นวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบกระบวนการสอนช่างสิบหมู่ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3.2 ได้ทราบแนวคิด ทฤษฎี การใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 การเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3.3 ได้ทราบแนวทางการส่งเสริม การอนุรักษ์ เผยแพร่ศิลปปะท้วงถิ่นจากองค์ความรู้
ช่างสิบหมู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

3.4 สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้เกิด
ประโยชน์ได้สูงขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม เป็นการผสมผสานวิจัยระหว่าง
วิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการผสมในระดับข้อมูลเป็นการศึกษา
วิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรประชากรกลุ่มตัวอย่างและกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยบูรณาการข้อมูล
คุณภาพนำไปสู่ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและด้วยวิธีการทางสถิติ ประชากรใน
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัด
พะเยา มี 8 โรงเรียน จำนวน 156 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 111 รูป/คน โดยใช้เทียบจากตาราง
สำเร็จรูป Krejcie & Morgan เป็นตารางที่ให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการประมาณค่า
สัดส่วนของประชากร และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร การได้มาซึ่งกลุ่ม
ตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มแบบกระจาย โดยวิธีการเทียบสัดส่วน แล้วเก็บรวบรวม
ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามระเบียบวิธีวิจัย โดยการสุ่มจากครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 8 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ผู้บริหารและ
ครูผู้สอน จำนวน 16 รูป/คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นผู้บริหาร 8 รูป ครูผู้สอนวิชาช่างสิบ
หมู่ 8 รูป/คนจากครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัยผู้วิจัย
ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่างๆ และ
นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์และส่วนข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามใช้สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ตามลำดับต่อไปนี้

5.1 สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

ตารางที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา

ข้อคำถามในแต่ละด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การใช้หลักอิทธิบาท 4 “ด้านฉันทะ” เพื่อการจัดการ เรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ตามหลักอิทธิบาท 4	3.66	0.531	มาก
2. การใช้หลักอิทธิบาท 4 “ด้านวิริยะ” เพื่อการจัดการ เรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ตามหลักอิทธิบาท 4	3.65	0.548	มาก
3. การใช้หลักอิทธิบาท 4 “ด้านจิตตะ” เพื่อการจัดการ เรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ตามหลักอิทธิบาท 4	3.66	0.520	มาก
4. การใช้หลักอิทธิบาท 4 “ด้านวิมังสา” เพื่อการจัดการ เรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ตามหลักอิทธิบาท 4	3.68	0.509	มาก
รวม	3.66	0.496	มาก

จากตารางที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิมังสา ($\bar{X} = 3.68$) ด้านฉันทะ ($\bar{X} = 3.66$) ด้านจิตตะ ($\bar{X} = 3.66$) และด้านวิริยะ ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านฉันทะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกพอใจที่ได้ใช้ปัญญาในการพิจารณาใคร่ครวญและการค้นหาและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมา นักเรียนมีการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ต้องการเรียน หรือทำงานให้สำเร็จ ($\bar{X} = 3.68$) นักเรียนมีความตั้งใจเรียนหรือทำหน้าที่หรืองานที่ตนได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายาม ($\bar{X} = 3.68$) นักเรียนมีการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความแน่วแน่ ($\bar{X} = 3.63$) และ นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ พอใจในสิ่งที่กระทำ ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

2. การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านวิริยะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ได้ใช้ความอดทน ในการทำงาน และการค้นหาและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.75$) รองลงมานักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ต้องการเรียน หรือ การทำงานให้สำเร็จลงโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.67$) นักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความแน่วแน่ เข้มแข็งและจดจ่อในสิ่งนั้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.66$) นักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำที่แสดงถึงความสนใจใฝ่รู้ ความขยันหมั่นเพียรและความพอใจในสิ่งที่กระทำอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.59$) และ นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานใดๆ ให้สำเร็จ ตรงตามเวลาที่กำหนด ได้แก่ ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา การเข้าชั้นเรียนตรงเวลามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.56$) ตามลำดับ

3. การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านจิตตะโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความแน่วแน่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.77$) รองลงมา นักเรียนมีพฤติกรรมความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่องานที่ทำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.69$) นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำด้วยความคิดให้งานสำเร็จมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.64$) นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกที่ได้ใช้สมาธิในการทำงาน และแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.62$) และ นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำทั้งกายและใจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.60$) ตามลำดับ

4. การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านวิมังสา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลประกอบการทำงานเสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.74$) รองลงมา นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนที่แสดงถึงการไตร่ตรองต่องานที่ทำหรือได้รับมอบหมายอย่างรอบคอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.70$) นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการยึดมั่นในงานที่ทำด้วยการวางแผน ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.68$) นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนแสดงถึงวิธีทดลองงานที่ทำหรือได้รับมอบหมายให้สำเร็จและนำไปใช้ในการทำงานของตนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.66$) และ นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนด้วยการยึดมั่น พิจารณาใคร่ครวญและค้นหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องในงานที่ทำและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานเสมอมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.60$) ตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า 1) จำแนกตามสถานภาพพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันได้แก่ การใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 “ด้านฉันทะ” การใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 “ด้านวิริยะ” และ การใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 “ด้านจิตตะ” และผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 “ด้านวิมังสา” 2) จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน 3) จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่มไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

5.3 แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดพะเยา จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชคฤห์วิทยาโรงเรียนวัดม่วงชุมวิทยาโรงเรียนวัดห้วยวนวิทยาโรงเรียนวัดห้วยข้าวกล้าโรงเรียนวัดดอนไชยโรงเรียนสุวรรณคณานุสรณ์โรงเรียนนาปรังวิทยา โรงเรียนวัดโพธาราม จำแนกเป็นผู้บริหาร 8 รูป/คน และครูผู้สอน 8 รูป/คน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ พบว่า ปัจจุบันทั้ง 8 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนวิชาช่างสิบหมู่แตกต่างกันไป ได้แก่ การแกะสลัก การตัดกระดาษ ปิดทอง พระพุทธรูปวาดเขียนช่างปูนปั้น (ปั้นลายไทย ปั้นกระถาง) การแกะสลักลายกระดาดสา ผ้าม้ายดิบ และหยวกล้วย ตอกลายผ้าการกัฏกระจกช่างแพ้นท์ภาพลงผ้าหรือกระดาดแข็งเป็นต้น ตามภูมิปัญญาของแต่ละที่ จัดการเรียนการสอนโดยครูที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยครูผู้มีความรู้ตรงตามวิชาที่สอนหรือครูที่ผ่านการฝึกอบรมจนมีความรู้และทักษะในวิชาที่สอนอย่างเพียงพอในรายวิชาที่โรงเรียนจัดการเรียนรู้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี เพราะได้ศึกษาทั้งในทางทฤษฎีและลงมือฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะในระดับที่น่าพอใจ จากการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มรายวิชาดังกล่าวส่งผลต่อผู้เรียนบางท่าน เมื่อลาสิกขาบทแล้วสามารถนำไปประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี ส่วนแนวทางการ

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ นั้น ทางผู้บริหารและครูผู้สอนควรตระหนักว่าจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่และช่างภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้เรียน เพราะวิชาชีพดังกล่าวมีความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทยและไม่ขัดต่อสมณวิสัยของผู้เรียน ควรส่งเสริมด้านงบประมาณ ด้านการฝึกอบรม เผยแพร่ผลงานของนักเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ในการแข่งขันทักษะวิชาการและควรจัดวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาอบรมวิชาช่างสิบหมู่แก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพช่างที่หลากหลาย และควรเสนอขออัตราบรรจุครูช่างศิลป์ให้มาสอนประจำเป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิมังสา ($\bar{X} = 3.68$) ด้านฉันทะ ($\bar{X} = 3.66$) ด้านจิตตะ ($\bar{X} = 3.66$) และด้านวิริยะ ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเรียนวิชาช่างสิบหมู่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าการเรียนวิชาช่างสิบหมู่ที่ทางโรงเรียนจัดสอน ซึ่งสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ พชร แสงเพชร (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 พิจารณาเป็นรายด้านผลวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่า สูงที่สุด คือด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 รองลงมาคือ ด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.98 และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านใฝ่เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83

6.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำแนกตามสถานภาพวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงานพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา โดยรวมไม่แตกต่างกันที่เป็นเช่นนี้เพราะทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนต่างก็ตระหนักถึงการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ ในรายวิชาที่โรงเรียนจัดการเรียนรู้ล้วนเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมงานบุญหรือประเพณีที่วัดทางล้านนาจัดขึ้นเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ ลักขณา สรวิวัฒน์ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ของครูระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้อธิปไตยธรรม 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแยกตามด้านวิริยะ จิตตะ วิมังสา และโดยรวมทั้ง 4 ด้านของครูระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านฉันทะอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและแต่ละด้าน ยกเว้นด้านวิริยะของครูเพศหญิงอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านฉันทะตามประสบการณ์การสอนที่อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรพบว่า ครูปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี และครูมีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 25 ปีและ 25 ปีขึ้นไป มีการประยุกต์ใช้อธิปไตยธรรม 4 โดยรวมและรายด้านในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน ส่วนครูเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันในรายด้านแต่แตกต่างกันโดยรวมที่ครูเพศหญิงมีการประยุกต์ใช้มากกว่าครูเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่โดยใช้หลักอิทธิปาธธรรม 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่นั้นทางผู้บริหารและครูผู้สอนต้องตระหนักว่าควรจัดการเรียนรู้วิชาชีพแก่ผู้เรียน เพราะวิชาชีพดังกล่าวมีความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทยและไม่ขัดต่อสมณวิสัยของผู้เรียน ควรส่งเสริมด้านงบประมาณ ด้านการฝึกอบรม เผยแพร่ผลงานของนักเรียนให้เป็นที่ยอมรับในการแข่งขันทักษะวิชาการและควรจัดวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาอบรมวิชาช่างสิบหมู่แก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น บรรจุครูช่างศิลป์ให้มาสอนประจำเป็นต้นที่เป็นเช่นนี้เพราะวิชาช่างสิบหมู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของล้านนาไทย จึงควรส่งเสริมการเรียนรู้และเผยแพร่ให้เกิดความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมการฝึกอบรมครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดทักษะ เพื่อถ่ายทอดแก่นุชนสืบต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาฉัตรชัย ธมมวรเมธี (ทันบาล) (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิปาธธรรม 4 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิปาธธรรม 4 ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีการกระชับเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับระยะเวลา มีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจในการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ ความสามารถของผู้เรียน มีกระบวนการ วิธีการสอนที่หลากหลายเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการการคิด วิเคราะห์ และการสังเคราะห์ ตามหลักการและเหตุผลด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ด้านทักษะ การเรียนรู้และสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้ 1)สภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดพะเยา มีการนำหลักอิทธิบาทธรรม 4 ไปใช้ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิมังสา ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ และด้านวิริยะ ตามลำดับ 2)จากการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาช่าง 10 หมู่ โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ของผู้บริหารและครูผู้สอน ไม่มีความแตกต่างกัน 3)แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ช่าง 10 หมู่ โดยใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 ผู้บริหารและครูผู้สอน ควรจัดการเรียนรู้วิชาช่าง 10 หมู่ หรืออื่นๆ แก่ผู้เรียน เพราะวิชาดังกล่าว เป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทยและไม่ขัดต่อสมณวิสัย ควรส่งเสริมงบประมาณให้เพียงพอ ควรเผยแพร่ผลงานของนักเรียนในการแข่งขัน จัดงานวิชาการ ควรอบรมครู ภูมิปัญญาไทยท้องถิ่นให้เพิ่มทักษะในการสอนวิชาช่างต่างๆ และควรบรรจุครูที่จบช่างศิลป์ให้สอนประจำในโรงเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรจัดการจัดการเรียนรู้วิชาช่างอื่นๆ ที่ไม่ขัดต่อสมณวิสัยแก่นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.1.2 ควรวิเคราะห์วิชาช่างสิบหมู่ว่าวิชาใดสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น แล้วนำมาจัดการเรียนรู้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น

8.1.3 ควรจัดการศึกษาสองหลักสูตรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยทำ MOU ระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กับวิทยาลัยอาชีวศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอนวิชาช่างสิบหมู่ ทั้งครูประจำและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับเชิญมาสอน ควรวิเคราะห์วางแผนการจัดการเรียนรู้วิชาช่างสิบหมู่ที่ผู้เรียนต้องการเรียน จัดทำแผนการเรียนรู้ รวมถึงหาแหล่งงบประมาณมาสนับสนุน เพื่อให้บรรลุผลอย่างแท้จริง

8.2.2 ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดพะเยา ควรจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานวิชาช่างสิบหมู่ในงานแข่งขันทักษะวิชาการและวิชาชีพให้สาธารณชนได้รับทราบ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักอิทธิบาทธรรมข้อวิริยะ ความเพียรใช้ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้วิชาช่างกับสัมฤทธิ์ผลทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา. (2560). **ข้อมูลการศึกษา ปี 2560.**

พะเยา : กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา.

เดลินิวส์ออนไลน์. (2560). **ชู “เชียงราย” เมืองศิลปะแห่งแรกในไทย.** สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2562.

จาก <http://www.dailynews.co.th/education/511242>

เพชร แสงเพชร. (2558). **การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตาม**

หลักอิทธิบาทธรรม 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาฉัตรชัย ธมฺมวรมณี (ทันบาล). (2560). **ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท**

ธรรม 4 สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

โรงเรียนวัดหนองบัวพิทยา. (2554). **รายงานโครงการฝึกวิชาชีพช่างสิบหมู่เครื่องปั้นดินเผาเวียง**

กาหลง. พะเยา : โรงเรียนวัดหนองบัวพิทยา.

ลักขณา สรีวิวัฒน์. (2559). **การประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น**

สำคัญของครูระดับประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

10(2). 163-170.

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา. (2558). **สารสนเทศ 2558. พะเยา : สำนักงาน**

พระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา.

10. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส ประธานที่ปรึกษา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะงานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งถึงวันสำเร็จอย่างเป็นกัลยาณมิตร ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้และขอขอบคุณผู้มีส่วนอุปถัมภ์ช่วยเหลือด้านอื่นๆ ตั้งแต่ที่ผู้วิจัยเข้าศึกษาจนสำเร็จปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ขอสำนึกในน้ำใจของทุกท่านอย่างมีมิวันลืม